

Verkiezingsprogramma 2026-2030
Enschede lijst 13

PVDR
PARTIJ VOOR DE
RECHTSSTAAT

INHOUD

Introductie.....	pagina 1
Speerpunten:	
• Veiligheid.....	pagina 2 -5
• Sociale Cohesie.....	pagina 6-9
• Circulariteit.....	pagina 10-11

Rosalie Veenhuizen lijsttrekker Enschede

Als lijsttrekker van de PVDR Enschede zet ik mij in voor een overheid die burgers beschermt en de menselijke maat als fundament hanteert. De komende vier jaar kiezen wij voor een Enschede waarin veiligheid, sociale cohesie en circulariteit de koers bepalen.

Wij geven daarbij welzijn prioriteit boven louter economische groei. Welvaart is belangrijk, maar mag nooit losstaan van gezondheid, verbondenheid en gelijke kansen. Een sterke gemeenschap is uiteindelijk de beste investering die een stad kan doen.

Daarom kiezen wij nadrukkelijk voor investeringen die zichzelf op de lange termijn terugverdienen. Dat vraagt om een langere adem en de bereidheid om verder te kijken dan de jaarlijkse begrotingscyclus. Preventie, onderwijs, bestaanszekerheid, innovatie en duurzame ontwikkeling leveren niet altijd direct rendement op, maar versterken wel structureel de veerkracht van onze stad.

Veiligheid

In Enschede voelt een aanzienlijk deel van de vrouwen zich onveilig, waarbij jonge vrouwen (15-25 jaar) het meest kwetsbaar zijn: 25% voelt zich weleens onveilig in de eigen buurt en 59% in het algemeen. Vrouwen mijden vaak 's avonds donkere plekken, wat heeft geleid tot lokale acties tegen straatintimidatie en deelname aan 'Veilige Steden'. Zelfverdedigingstraining voor vrouwen is effectief gebleken in het verminderen van het risico op seksueel geweld en het vergroten van het veiligheidsgevoel. Onderzoek toont aan dat deelname aan dergelijke cursussen de kans op aanranding of verkrachting met ongeveer 50% kan verminderen.

Empowerment & Collectieve Verantwoordelijkheid

De Partij voor de Rechtsstaat (PVDR) Enschede stelt dat veiligheid voor vrouwen begint bij individuele weerbaarheid en wordt gewaarborgd door een actieve sociale omgeving. Wij pleiten voor een integrale aanpak waarbij vrouwen worden gefaciliteerd in hun fysieke zelfverdediging, gesteund door een getraind netwerk van medestanders in de publieke ruimte. Veiligheid is geen individuele last, maar een collectieve plicht van de rechtsstaat.

Recht op Lichamelijke Integriteit:

De bescherming van de lichamelijke integriteit van vrouwen is een kerntaak van de overheid. Zelfverdediging is de meest directe vorm van het uitoefenen van dit recht. Preventie boven Repressie: De PVDR gelooft in preventie. Door vrouwen te trainen in verbale en fysieke grenzen, wordt escalatie voorkomen. Echter, preventie is pas effectief als de omgeving (omstanders) niet wegkijkt, maar handelt.

Aanpak Misogynie:

Geweld tegen vrouwen komt voort uit diepgewortelde patronen. Door mannen en omstanders actief te betrekken ("bijval"), breken we de cultuur van intimidatie af. In een stad met een groot studenten- en uitgaansleven is de sociale controle vaak gefragmenteerd. Dit plan herstelt die controle door informele netwerken (horeca, verenigingen, vrijwilligers) te professionaliseren. "Enschede Weerbaar" door een aanpak bestaande uit drie fasen die elkaar versterken:

Fase 1

De "Power-Up" (Individueel) Facilitering: De gemeente Enschede stelt budget beschikbaar voor laagdrempelige zelfverdedigingscursussen (bijv. Krav Maga of weerbaarheidstrainingen) in wijkcentra en op de campus van de UT en Saxion.

Focus: Niet alleen fysieke kracht, maar ook de "psychologie van de dader", de-escalatie en het gebruik van de stem.

Doelgroep: Specifieke aandacht voor kwetsbare groepen, waaronder jonge vrouwen in het uitgaanscircuit.

Fase 2

Het "Bijval-Netwerk" (Collectief) **Bondgenoot-Training**: In samenwerking met de Enschedese Horeca Bond en studentenverenigingen worden 'Bondgenoten' getraind in de 5 D's van omstanders interventie (Distract, Delegate, Document, Delay, Direct).

Het "Veilige Haven" **Keurmerk**: Ondernemers in de binnenstad die hun personeel laten trainen in het bieden van bijval, krijgen een PVDR-erkend "Safe Haven"-vignet. Dit betekent dat elke vrouw die zich belaagd voelt, daar direct steun en bijval vindt.

Zichtbaarheid: Een lokale campagne in Enschede ("Ik sta achter je") die mannen oproept om actieve bijval te verlenen wanneer zij grensoverschrijdend gedrag waarnemen.

Fase 3

Monitoring & Politieke Borging: Er komt een lokaal meldpunt waar niet alleen incidenten, maar ook "succesvolle bijval-momenten" geregistreerd worden om de sociale norm te versterken. Dit sluit aan bij de PVDR-wens voor betere dataverzameling over geweld tegen vrouwen.

Effectieve aanpak van huiselijk geweld door focus op Intieme Terreur

De huidige aanpak van huiselijk geweld schiet tekort bij de meest gevaarlijke vormen van dwang. Wij kiezen voor een fundamentele verandering van aanpak:

- **Tijdige signalering**: We investeren in expertise bij politie en zorg om 'onzichtbare' terreur – zoals financiële controle en sociaal isolement – sneller in kaart te brengen.
- **Patroon-gerichte hulpverlening**: We stoppen met het behandelen van losse incidenten en kijken naar de structurele ongelijkheid binnen relaties.
- **Veiligheid voorop**: Bij signalen van intieme terreur staat de autonomie van het slachtoffer centraal. We bieden bescherming die escalatie voorkomt op kritieke momenten, zoals bij een scheiding.

In het eerste halfjaar van 2025 ontvingen in Enschede 3.715 jongeren jeugdhulp. Van hen verbleef 11% – 408 kinderen – niet meer thuis, maar in een vorm van verblijf buiten het gezin. Dat betekent dat honderden kinderen in onze stad hun vertrouwde omgeving moesten verlaten, met als doel hun veiligheid en ontwikkeling te waarborgen. Tegelijkertijd laat recent onderzoek uit 2025 zien dat bijna de helft van deze uit huis geplaatste kinderen uiteindelijk niet meer terugkeert naar huis. Dat roept fundamentele vragen op. Niet alleen over de effectiviteit van terugkeerregelingen, maar vooral over wat deze ingrijpende maatregel daadwerkelijk doet met het gevoel van veiligheid van een kind.

Veiligheid gaat namelijk verder dan fysieke bescherming. Het draait om zekerheid, geborgenheid en het gevoel onschendbaar te zijn. Juist die elementen komen onder druk te staan wanneer een kind uit zijn of haar vertrouwde omgeving wordt gehaald. Wat bedoeld is als bescherming, kan in de praktijk leiden tot trauma, verlies van houvast en langdurige onzekerheid. Hier ontstaat een fundamenteel spanningsveld in de jeugdzorg: tussen het beoogde doel – veiligheid en ontwikkeling – en de ervaren werkelijkheid van kinderen, die te maken krijgen met ontworteling en blijvende onzekerheid. De cijfers uit Enschede maken duidelijk dat dit geen incidenteel verschijnsel is, maar een structurele situatie die vraagt om reflectie én actie.

Jeugdzorg in Enschede – Terug naar de Menselijke Maat

De PVDR Enschede stelt dat de overheid er is om burgers te beschermen en niet om gezinnen te ontwrichten. De huidige praktijk in de jeugdzorg, waarbij bureaucratie en systemen boven het belang van het kind en de ouders staan, moet stoppen.

Geen verdienmodel over de rug van het kind: De PVDR erkent dat er sprake is van structureel onrecht binnen de jeugdbescherming. Wij staan voor een overheid die dienstbaar en rechtvaardig is; publieke middelen voor jeugdzorg moeten direct naar hulpverlening aan het gezin gaan, niet naar winsten voor private instanties of onnodige bureaucratie.

Recht op gezinshereniging: Het uitgangspunt is dat kinderen zo snel mogelijk bij hun moeder of vader horen te zijn. De PVDR wil de stabiliteit van kinderen actief beschermen en stelt dat uithuisplaatsing een uiterst middel is, geen standaardoplossing. Ouders die hun kinderen kunnen zien en verzorgen, moeten daarbij daadwerkelijk en onmiddellijk geholpen worden.

Onafhankelijk herstel van onrecht: Net zoals bij het toeslagenschandaal, ziet de PVDR dat gezinnen "vermalen worden door wantrouwen en systeemfouten". Wij pleiten voor een onafhankelijke Herstelautoriteit Rechtsstatelijk Onrecht. Gedupeerde ouders in Enschede moeten recht krijgen op kosteloze onafhankelijke rechtsbijstand en een volledige, eerlijke herziening van hun dossier.

Aansprakelijkheid en transparantie: Ambtenaren en instanties die hun bevoegdheden misbruiken of gezinnen onterecht uit elkaar houden, moeten individueel aanspreekbaar zijn. De PVDR wil de ambtelijke onschendbaarheid afschaffen zodat er weer verantwoordelijkheid wordt genomen voor gemaakte fouten.

Hulp in de vertrouwde omgeving: In plaats van uithuisplaatsingen moet de gemeente Enschede investeren in preventieve hulp die gericht is op het versterken van de thuissituatie, zodat kinderen veilig en in vrijheid kunnen opgroeien bij hun eigen ouders.

Plan van Aanpak: De Enschedese Jeugdzorg-Revolutie (2026)

Sneller naar de juiste hulp, met de menselijke maat als kompas. Door een voorbeeld te nemen aan landen waar het veel beter gaat, in dit geval Noorwegen en Zweden.

1. De Buitenkant: De Scandinavische Structuur

We stoppen met de doolhof van loketten. In Enschede voeren we harde normen in:

- Eén deur per wijk: Geen postcode-loterij, maar één duidelijk punt waar je aanklopt.
- De 7/14-regel: Binnen 7 dagen een onderzoek naar wat er aan de hand is, binnen 14 dagen start de hulp.
- De Generalist: Studenten van Saxion worden, samen met ervaren rotten van Jarabee, de 'reisleiders' voor het gezin. Zij regelen alles, zodat ouders niet steeds hun verhaal opnieuw hoeven te doen.

2. De Binnenkant: "Doen Wat Werkt"

Een snelle route is niks waard als de hulp zelf niet goed is. Daarom gebruiken we de methode Doen Wat Werkt.

- De 5 bouwstenen: Onze hulpverleners richten zich op wat écht helpt: een goede band met het gezin, samen beslissen (niet over hen, maar mét hen), motivatie, omgaan met emoties en sociale vaardigheden.
- Leren op de werkvloer: We bouwen een cultuur waarin de studenten en professionals elke dag van elkaar leren om het contact met het kind nog menselijker te maken.

3. Het Vangnet: Een nieuwe rol voor Veilig Thuis

Veilig Thuis blijft onze waakhond, maar verandert van 'poortwachter' naar 'adviseur'.

- Voorkomen is beter: Door de snelheid zijn we er zo vroeg bij dat situaties minder vaak escaleren.
- Expertise op de achtergrond: Veilig Thuis adviseert de wijkteams bij twijfel, maar het gezin houdt de regie zolang het kan. Dit beschermt de fysieke autonomie van het gezin en voorkomt onnodige angst voor meldingen.

Sociale Cohesie

In Nederland ervaren steeds meer mensen een kloof tussen de burger en de overheid. Zorginstellingen zijn vaak gesloten bolwerken geworden, terwijl de eenzaamheid onder zowel jongeren als ouderen toeneemt. In Enschede en daarbuiten zien we dat de "systeemwereld" met zijn regels en protocollen de menselijke ontmoeting in de weg staat. Onderzoek toont aan dat sociale isolatie even schadelijk is voor de gezondheid als het roken van 15 sigaretten per dag. Tegelijkertijd hunkeren jongeren naar plekken waar ze zichzelf kunnen zijn, buiten de digitale wereld. De publieke ruimte rondom zorginstellingen is nu vaak steriel en onbenut, wat bijdraagt aan het beeld van de zorg als een afgezonderd eiland in de buurt.

Medemenselijkheid: Van instituut naar buurtontmoeting

De Partij voor de Rechtsstaat (PVDR) stelt dat de overheid de menselijke maat moet herstellen door muren af te breken en vertrouwen te tonen. Wij willen zorginstellingen transformeren van gesloten systemen naar het kloppend hart van de wijk. Door fysieke barrières te doorbreken met speelse elementen zoals boomnetten, herstellen we de organische verbinding tussen generaties. De rechtsstaat is er om de burger te dienen; gastvrijheid en toegankelijkheid moeten de norm worden, niet de uitzondering.

Herstel van Wederkerig Vertrouwen: De PVDR gelooft niet in wantrouwen als basis voor beleid. Door zorginstellingen open te stellen, geven we een signaal van vertrouwen aan de buurt. Een open toilet en een consumptie zijn geen veiligheidsrisico's, maar fundamenten van een beschaafde samenleving.

Doorbreken van de Sociale Isolatie: Eenzaamheid wordt niet opgelost door protocollen, maar door aanwezigheid. De PVDR wil dat jong en oud elkaar weer tegenkomen in de "tussenruimte". Wanneer een jongere in een boomnet chillt en daarna een oudere bewoner helpt voor een consumptie, verdwijnt het stigma op de zorg en de jeugd.

Bestrijding van Systeemfouten: Burgers worden nu vaak "vermalen" door bureaucratische processen die contact tussen de instelling en de buitenwereld bemoeilijken. De PVDR wil deze barrières slechten door de tuin van de zorginstelling terug te geven aan de gemeenschap. Wij professionaliseren de informele zorg door deze simpelweg de ruimte te geven.

"Verbinding in de Wijk" door een aanpak bestaande uit drie fasen:

Fase 1

De "Boomnet-Interventie" (Fysiek) Facilitering: De gemeente stelt budget en expertise beschikbaar voor het installeren van gecertificeerde boomnetten (parcoursnetten) in de tuinen van lokale zorgcentra.

Focus: Het creëren van een unieke, ecologisch verantwoorde "chill-zone" die visueel aantrekkelijk is voor jongeren en gezinnen, waardoor de drempel om het terrein van een zorginstelling te betreden verdwijnt.

Doelgroep: Buurtjongeren en kinderen die een plek zoeken om te spelen en te ontspannen, en ouderen die behoefte hebben aan levendigheid en "reuring" om zich heen.

Fase 2

De "Wederkerige Gastvrijheid" (Sociaal) De Open Deur: Zorginstellingen die deelnemen aan het PVDR-plan stellen hun faciliteiten (zoals het toilet en de ontmoetingsruimte) open voor buurtbezoekers.

De Verdiende Consumptie: Er wordt een lokaal systeem ingevoerd waarbij jongeren een kleine opdracht kunnen uitvoeren (bijv. een krant voorlezen, digitale hulp bieden of een praatje maken). In ruil hiervoor verdienen zij een munt voor een gratis consumptie in de koffiecorner van de instelling.

Het "Buurtanker" Keurmerk: Instellingen die medemenselijkheid centraal stellen en de buurt actief binnenlaten, ontvangen het PVDR-keurmerk "Buurtanker". Dit staat voor een open, transparante en menswaardige zorgomgeving.

Fase 3

Monitoring & Verankering van Medemenselijkheid

Er wordt een sociaal dashboard opgezet waarin niet de "efficiëntie" van de zorg wordt gemeten, maar de mate van sociale cohesie in de wijk. Succesverhalen van intergenerationele ontmoetingen worden actief gedeeld om het wantrouwen tegenover de overheid en haar instituten te vervangen door trots op de eigen buurt.

Conclusie:

Met dit plan maakt de PVDR een einde aan het isolement van de zorg. We bouwen letterlijk en figuurlijk aan netwerken die mensen verbinden. Zo maken we van zorginstellingen weer plekken waar geleefd wordt, waar de menselijke maat de overhand heeft en waar niemand meer vermalen wordt door het systeem, maar opgenomen wordt in de gemeenschap.

"Van kijkgroen naar ontmoetingsgroen: Multifunctionele Buurtparken"

De gemeente Enschede stopt met het kostbare onderhoud van defensief en nutteloos groen (zoals prikkelpflanzen) rondom speelplekken. Dit budget en deze ruimte worden direct aangewend om kleine speeltuinen te transformeren tot multifunctionele buurtparken. Deze parken worden ingericht als 'generatietuinen' waar spelen, bewegen voor jong voor en oud en sociale ontmoeting centraal staan.

Doelmatige Besteding van Publieke Middelen: De PVDR is kritisch op verspilling. Het onderhouden van prikkelstruiken en kijkgroen die enkel dienen als barrière is kapitaalvernietiging. Door dit te vervangen door functioneel groen (zoals pluktuinen of schaduwbomen), wordt belastinggeld geïnvesteerd in maatschappelijke waarde.

Sociale Cohesie & Recht op Gemeenschap: De PVDR gelooft dat de rechtsstaat begint in de buurt. Eenzaamheid onder ouderen en een gebrek aan veilige speelruimte voor jongeren worden aangepakt door generaties fysiek bij elkaar te brengen in een gedeelde buitenruimte.

Gezondheid en Welzijn: Toegang tot kwalitatief groen is een recht. Het vervangen van 'prikkelbosjes' door beweegtoestellen voor ouderen of bankjes in de schaduw bevordert de volksgezondheid en de mentale weerbaarheid van de wijk.

Uitwerking (Het 3-Stappenplan)

1. De 'Prikkel-Inventarisatie' (Burgerparticipatie)

Inwoners van Enschede kunnen via een digitaal platform zelf locaties aanwijzen waar 'nutteloos groen' de sociale interactie belemmert. De PVDR staat voor democratische zeggenschap; buurtbewoners beslissen zelf mee over welke planten verdwijnen en welke functies (bijv. een jeu-de-boulesbaan, een pluktuin of extra bankjes) ervoor in de plaats komen.

2. Transformatie naar Multifunctionele Hubs

De parkjes worden heringericht volgens het 'Shared Space' principe voor groen:

Spelelementen: Voor de jeugd blijven de speeltoestellen behouden of worden deze vernieuwd met natuurlijke materialen.

Beweeglinten: Toevoegen van eenvoudige, laag drempelige fitnessstoestellen voor senioren tussen het groen, een geïntegreerd pad dat uitnodigt tot beweging zonder dat het eruitziet als een 'sportschool in de buitenlucht'.

Eetbaar Groen: De prikkelstruiken maken plaats voor onderhoudsvriendelijke fruitstruiken of kruidentuinen die door de buurt beheerd kunnen worden.

3. Beheer door de Wijk (Sociaal Beheer)

In plaats van grote externe groenbedrijven, stimuleert de gemeente dat buurtcollectieven een rol spelen in het lichte onderhoud.

Conclusie voor Enschede:

Door de focus te verleggen van 'beheren' naar 'ontmoeten', maken we van dode hoekjes in de wijk weer kloppende harten. We besparen op zinloos onderhoud en investeren in de menselijke verbinding die volgens de PVDR de basis vormt van een sterke rechtsstaat.

In de visie van de PVDR moet dit ontwerp inclusief, duurzaam en uitnodigend zijn. Hier is een beschrijving van hoe zo'n lint eruit kan zien:

1. Het Pad als Basis (Het 'Lint')

In plaats van losse toestellen op rubberen tegels, vormt een gekleurde of getextureerde route (bijvoorbeeld van houtsnippers of gerecycled materiaal) de rode draad door het parkje. Visuele aanwijzingen: In het pad zijn markeringen verwerkt (voetstappen, lijnen of cijfers) die uitnodigen tot hinkelen voor kinderen of balans-oefeningen voor ouderen. Natuurlijke integratie: Het lint slingert om de bestaande bomen en nieuwe plukstruiken heen, waardoor je een 'belevingsroute' krijgt.

2. De Stations: 'Low-tech' en Sociaal

De toestellen zijn niet van koud staal, maar gemaakt van biobased materialen (zoals duurzaam eikenhout), passend bij de circulaire eisen van de PVDR.

Balans-elementen: Lage boomstammen of stapstenen die zowel voor kinderen (om over te rennen) als voor senioren (om de balans te trainen) werken.

De 'Babbelbank-plus': Bankjes met aan de zijkant handgrepen of pedalen. Terwijl de ene buurtbewoner uitrust en een praatje maakt, kan de ander zittend de armen of benen trainen.

Krachtstations: Eenvoudige rekstokken op verschillende hoogtes (voor pull-ups door jongeren of als steun bij rek-oefeningen door ouderen).

3. Educatieve en Interactieve Elementen

Omdat de PVDR inzet op meesterschap en burgerschap, kan het beweeglint ook een leerzaam aspect hebben: QR-codes op houten paaltjes: Scan de code voor een korte instructievideo waarin een lokale sportinstructeur of een fysiotherapeut uit de buurt oefeningen voordeelt.

Zintuigen-route: Delen van het lint kunnen bestaan uit verschillende ondergronden (zand, grind, gras) voor een blotevoetenpad-ervaring, wat goed is voor de motoriek van jong en oud.

4. Veiligheid door Verlichting en Zichtbaarheid

Geen donkere hoekjes achter prikkelplanten meer. Het beweeglint wordt begeleid door: **Subtiele zonne-energie verlichting:** Zodat het parkje ook in de vroege avond veilig aanvoelt voor een wandeling.

Open zichtlijnen: Door het weghalen van de hoge (prikkel)struiken ontstaat er sociale controle; ouders zien hun kinderen spelen terwijl ze zelf een ronde lopen op het lint.

Circulariteit

Water is de bron van alles, maar in Enschede voelen we de kwetsbaarheid ervan. Door onze hoge ligging op de stuwwal stroomt kostbaar regenwater vaak te snel weg, terwijl we in droge zomers snakken naar elke druppel. In een circulaire stad is water geen afvalproduct dat we zo snel mogelijk via het riool afvoeren, maar een kostbare grondstof die we lokaal vasthouden, zuiveren en hergebruiken. We stappen af van het lineaire "gebruiken en wegspoelen" en dwingen per direct een gesloten waterkringloop af bij nieuwbouwprojecten.

- Van Rioolplicht naar Zuiveringsvrijheid: De PVDR wil de "aansluitplicht" voor het riool bij nieuwbouw (zoals in de Eschmarke) actief ombuigen naar een ontheffingsrecht. Wie zelf aantoot het water circulair te zuiveren en te hergebruiken, krijgt de ruimte en wordt niet langer financieel gestraft met dubbele lasten.
- Prefab als Versneller: Wij dwingen bij projectontwikkelaars af dat nieuwbouwprojecten standaard worden uitgevoerd in hoogwaardige prefab-bouw. In de fabriek kunnen moderne watermodules (zoals UV-zuivering en grijswatersystemen) goedkoper en foutloos worden geïntegreerd. Dit maakt een circulair huis voor elk gezin betaalbaar, niet alleen voor de "pionier".
- De 'Enschede-Korting' op Rioolheffing: Bewoners die hun eigen waterkringloop realiseren en daarmee de centrale zuivering ontlasten, verdienen een beloning. Wij voeren een gedifferentieerde rioolheffing in: wie minder loost, betaalt minder. Zo maken we de terugverdientijd van circulaire investeringen korter en aantrekkelijker.
- Innovatie in de Wijk (Eschmarke als Proeftuin): Nieuwe wijken worden niet langer ontworpen rondom buizen in de grond, maar rondom lokale waterhubs en individuele kringlopen. Wij willen van de Eschmarke de eerste wijk in Nederland maken waar de gesloten waterkringloop de standaard is, geïnspireerd op het succesvolle Finse model, maar aangepast aan de Twentse bodem.

Wanneer een wijk vol ligt met zwerfafval of bijgeplaatste zakken, doet dat veel meer met een mens dan alleen een "rommelig gevoel" geven. Het heeft een directe invloed op hoe je je voelt, hoe je je gedraagt en hoe je naar je burens kijkt. In de visie van de PVDR is een schone wijk een rechtsstatelijke basisvoorwaarde: iedereen heeft recht op een menswaardige leefomgeving.

Enschede stopt met het belasten van minima voor het ophalen van grofvuil. In plaats daarvan introduceren we een 'Circulaire Hub' waar grof afval geen kostenpost is, maar een bron van waarde. Door een gratis ophaalservice te combineren met een leerwerktraject waarin statushouders (als meesters) en jongeren (als gezellen) samenwerken, maken we van afvalbestrijding een instrument voor integratie en armoedebestrijding.

Inclusieve Arbeidsmarkt & Meesterschap: Het programma pleit voor het herwaarderen van vakmanschap. Door statushouders met ambachtelijke kennis in te zetten als leermeesters, benutten we hun talenten direct (horizontale integratie) en bieden we jongeren een praktijkgerichte opleiding.

Circulaire Economie (WCB): De PVDR streeft naar een samenleving zonder afval. Upcycling en hergebruik via lokale kringlopen verlagen de ecologische voetafdruk van de stad en voldoen aan de visie op een duurzame rechtsstaat.

